

PM

Rapport från världsarvskommitténs möte 2010

Datum 2010-09-24

Dnr 302-1364-2010

Avdelning Verkssekretariatet

Författare Jan Turtinen

Sverige deltog i Unescos världsarvskommittés 34:e session i Brasilia, Brasilien, 25 juli – 3 augusti 2010. Detta var Sveriges tredje möte som ledamot i kommittén. Delegation leddes av Inger Liliequist, Head of delegation, Riksantikvarieämbetet, och Rolf Löfgren, Naturvårdsverket. I representationen ingick även Helene Nilsson, Kulturdepartementet, Emma Jansson, Svenska Unescorådet/Utbildningsdepartementet, Birgitta Hoberg, Maria Wikman och Jan Turtinen, Riksantikvarieämbetet.

Den svenska delegationens aktivitet inför och under mötet ökade ytterligare jämfört med tidigare år. I egenskap av en av kommitténs fem vice ordförande deltog Sverige i världsarvsbyråns sammankomster med uppgift att bistå ordföranden i genomförandet av mötet. Förberedelsearbetet har vidareutvecklats ytterligare. Delegationen deltog i diskussioner och utformning av beslut. Utbytet med andra delegationer och observatörer var omfattande. Regelbundna möten hölls med övriga nordiska länder för utbyte av synpunkter. Sverige deltog i arbetsgrupper som tillsatts under mötet och ledde tillsammans med Kina och med stöd från Nordic World Heritage Foundation en egen sådan grupp om hållbar turism.

Omfattande dagordning

Dagordningen var den mest omfattande hittills i konventionens historia. Ett flertal ärenden ledde till långa diskussioner med slutna omröstningar i några fall. Nedan redogörs för några av mötets ärenden och beslut. Mötets samtliga dokument och kommitténs beslut finns på följande adress:

<http://whc.unesco.org/en/sessions/34COM/>

Världsarvskonventionen och hållbar utveckling

Kommittén har under de senaste åren intresserat sig för världsarvens betydelse för hållbar utveckling. Ett expertmöte hölls i Paraty, Brasilien, våren 2010 för att diskutera relationen mellan världsarv och hållbar utveckling och ge förslag på hur hållbar utveckling skulle kunna bli en del av världsarvskonventionens implementering. Expertmötets förslag till insatser var många, och Kommittén valde på förslag från Sverige att prioritera och koncentrera insatserna till förändringar i konventionens riktlinjer, samarbete med andra program och konventioner på natur- och kulturområdet (Man and the Biosphere, United Nations Environmental

Programme och Convention on Biological Diversity) och fortsatt arbete inom ramen för förändringsarbetet om konventionens framtid. Centret avger rapport igen till kommittén 2011.

Unescos program – Rock Art och hållbar turism

Vid världsarvscentret pågår en rad programverksamheter inom olika områden. Sverige engagerar sig för närvarande i två av dessa.

Vid senaste kommittémötet etablerades Prehistory som nytt program, vari ingår insatser av olika slag inom "rock art". Sverige bidrar här med expertis i uppbyggnaden av nätverk och en databas.

I den lägesrapport som kommittén granskade ingick även programmet för hållbar turism. Sverige ledde tillsammans med Kina och med stöd från Nordic World Heritage Foundation en informell arbetsgrupp för att ta fram ett förslag till beslut om hur arbetet med världsarv och hållbar turism bör drivas vidare.

Arbetet resulterade i ett beslut som innebär att Unescos program för hållbar turism ska fortsätta i förändrad form. Arbetet fortsätter även med regionala initiativ. Nordic World Heritage Foundation arrangerar på uppdrag av Miljöverndepartementet i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Kulturarvsstyrelsen i Danmark en workshop i Visby i oktober 2010 om hållbar turism och världsarv. Syftet är att initiera verksamheter till stöd för hållbar turismutveckling i och kring världsarven. Workshopen är samtidigt ett bidrag till det pågående internationella arbetet och till Unescos programarbete.

Kommittén antog vidare ett antal policies för hållbar turismutveckling och världsarv, vilka rör förhållandet mellan världsarv och turism, förvaltning och turism och olika aktörers ansvar. I beslutet inbjuds dessutom Unescos generaldirektör att överväga genomföra en förstudie av en ny Unescorekommendation om turism och natur- och kulturarv.

Urbana landskap och riktlinjer för världsarven

Vid kommittémötet 2009 beslöts att arrangera ett expertmöte med uppgift att ge förslag på hur begreppet "urbana historiska landskap" (Historic Urban Landscape) kan integreras i konventionens riktlinjer. Brasilien erbjöd sig att hålla mötet, som ägde rum i december 2009 i Rio de Janeiro. Mötet lämnade en rad förslag, men kommittén accepterade inte ett omedelbart införande av dessa. Förslagen

hanterades i en arbetsgrupp för beslut om ändringar i riktlinjerna, tillsammans med en rad andra förslag om bl a serienomineringar, rutiner och format för nomineringar och vetenskapshistoriska världsarv. Pga. mängden uppgifter i arbetsgruppen och oenigheter kring förslagets innehåll och karaktär beslöt kommittén låta gruppen fortsätta sitt arbete till nästa kommittémöte 2011. Ett väsentligt förslag, som det dock rådde enighet om, var att ersätta det nuvarande begreppet "Historic Towns and Town Centres" med det mer inkluderande begreppet "Urban areas and settlements", som används i andra FN-sammanhang. Andra förslag ansågs mer vara av policykaraktär och därför snarare borde inkluderas i andra dokument. Åter andra förslag gällde inte enbart urbana landskap utan var mer generellt giltiga och borde i så fall integreras brett.

Tillståndet i världsarven

Antalet förvaltningsärenden var något färre än föregående år, 147 stycken mot 178. På grund av den begränsade mötestiden diskuterades endast världsarven på listan över världsarv i fara (List of World Heritage in Danger) och objekt som föreslagits för diskussion av centret, de rådgivande och kommittéledamöterna. För övriga platser fattades beslut utan diskussion.

Ett antal förändringar gjordes på listan över världsarv i fara. Galapagosöarna (Ecuador) avfördes från denna lista och följande fyra världsarv tillkom:

- Bagrati Cathedral and Gelati Monastery (Georgien) (pga. olämpliga rekonstruktioner)
- Rainforests of Atsinanana (Madagaskar) (pga. olovlig avverkning)
- Tombs of Buganda Kings (Uganda) (pga. brand)
- Everglades National Park (USA) (pga. försämrat ekosystem och stadsutveckling)

Värt att notera är att USA frivilligt begärt att få Everglades uppsatt på listan över världsarv i fara, som nu upptar 34 objekt.

Kommittén tog även ställning till ytterligare förslag, men med beslutet att avvakta. Ett omdiskuterat ärende var ett pågående brobygge över Gyllne hornet i Istanbul, där kommittén fruktlöst uppmanat Turkiet att överväga andra lösningar och studera alternativen. Turkiet hade inför mötet dock beslutat att genomföra en oberoende bedömning av brons effekter på världsarvets värden, varför kommittén beslöt avvakta resultatet.

Sverige pekade här på behovet av goda planeringsprocesser och ett holistiskt perspektiv. Genomgången av rapporterna ger vid handen att problemen i många fall bottnar i bristande samverkan och avsaknad av helhetsperspektiv. En god planeringsprocess är inkluderande och innebär sökande efter av olika alternativa lösningar och analyser av konsekvenser.

Nomineringar till världsarvslistan

Kommittén tog ställning till nya förslag till nya och utvidgade världsarv. Resultatet blev 21 nya världsarv, och listan omfattar nu 911 objekt. De nya världsarven är:

- Papah-naumoku-kea (USA)
- Australian Convict Sites (Australien)
- São Francisco Square in the Town of São Cristovão (Brasilien)
- Historic Monuments of Dengfeng, in the "Centre of Heaven and Earth" (Kina)
- Episcopal City of Albi (Frankrike)
- Jantar Mantar (Indien)
- Sheikh Safi al-Din Khanegah and Shrine Ensemble in Ardabil (Iran)
- Tabriz Historical Bazaar Complex (Iran)
- Bikini Atoll, Nuclear Test Site (Marshall Islands)
- Camino Real de Tierra Adentro (Mexiko)
- Prehistoric Caves of Yagul and Mitla in the Central Valley of Oaxaca (Mexiko)
- Seventeenth-century Canal Ring Area inside the Singelgracht, Amsterdam (Nederländerna)
- Historic Villages of Korea: Hahoe and Yangdong (Korea)
- At Turaif District in ad-Dir'iyah (Saudiarabien)
- Proto-Urban site of Sarazm (Tajikistan)
- Imperial Citadel of Thang Long-Hanoi (Vietnam)
- China Danxia (Kina)
- Pitons, Cirques and Remparts of Reunion Island (Frankrike)
- Phoenix Islands Protected Area (Kiribati)
- Putorana Plateau (Ryssland)
- Central Highlands of Sri Lanka (Sri Lanka)

Røros i Norge och ytterligare sex andra befintliga världsarv fick sina gränser utökade. Information om samtliga världsarv finns på följande adress:

<http://whc.unesco.org/en/list>.

Den svenska delegationen fick både inför och under mötet många uppvaktningar och påstötningar från andra ledamöter i såväl nominerings- som förvaltningsärendet i syfte att få stöd för en viss uppfattning och som i många fall innebar ett förslag till ändrat beslut. I nomineringsärenden rörde det sig om att söka stöd för att ändra föreslaget beslut om bordläggning eller avslag.

Sverige valde dock att liksom tidigare basera sina ställningstaganden och yttranden på expertis utifrån hållningen att kommitténs beslut ska vila på professionell, vetenskaplig grund. Delegationen sökte här samarbete med andra ledamöter för att få till stånd ett ur sin bedömning korrekt beslut. I flera fall innebar detta sluten omröstning.

Utvärdering av den globala strategin och partnerskapsverksamheten

Vid statspartsmötet (General Assembly) i oktober 2009 fattades beslut om att utvärdera den globala strategin för att förbättra världsarvslistans representativitet och häva dess obalans. I uppgiften ingår att undersöka effekten av de studier av luckor på världsarvslistan som Icomos och IUCN genomfört. Även de tematiska programmens och de kapacitetshöjande insatsernas effekter ska undersökas, liksom kommitténs beslut om begränsningar av antal nomineringar och prioritetsordning för beaktande av nomineringar till världsarvslistan (det s.k. Suzhou-Cairns-beslutet). Även den partnerskapsverksamhet som världsarvscentret bedriver med privat sektor för finansiering och informations- och utbildningsinsatser ska granskas. Kommitténs uppgift var att ange riktlinjerna för utvärderingarna.

Transnationella serienomineringar

Kommittén beslöt i Quebec 2008 att konsultera statsparterna och hålla ett expertmöte för att diskutera och finna principer och riktlinjer för hur man bör nominera, finansiera och förvalta världsarv som utgörs av flera separata objekt. Frågan är angelägen eftersom oklarheter finns och antalet nomineringar ökar. På grund av avsaknad av medel hade dock mötet inte kunnat hållas förrän 2010. Detta expertmöte, där Sverige deltog, ägde rum i Schweiz och lämnade en rad rekommendationer, vilka dock i mycket begränsad omfattning resulterade i förslag till ändringar i konventionens riktlinjer. Sverige och Schweiz samarbetade för att få till stånd ett fortsatt arbete med ytterligare förslag, vilket kommer att ske i arbetsgruppen för ändringar i riktlinjerna som alltså fortsätter sitt uppdrag till nästa kommittémöte.

Periodiska rapporteringen av världsarvens tillstånd

Den andra omgången av den världsdelvisa genomgången av världsarvens tillstånd och skydd (Periodic Reporting) pågår för närvarande. Kommittén fick slutrapport för arabstatsregionen och lägesrapporter för övriga regioner.

Rapporteringen för Asien och Stillahavsområdet startades och nästa år är det dags för Europa och Nordamerika. Rapporteringen i vår region koordineras av Nordic World Heritage Foundation och sker i samarbete mellan statsparterna i Norden och Baltikum. Slutrapporten presenteras för kommittén 2014. Ett första möte för berörda länsstyrelser hölls på Riksantikvarieämbetet i december 2009.

Afrika 2009

Sverige har varit den enskilt största bidragsgivaren till programmet Arica 2009, som syftar till att stärka och utveckla förvaltningen av kulturarv i afrikanska stater. Med medel från Sida har Riksantikvarieämbetet bedrivit bl a kapacitetshöjande insatser av olika slag och bistått Tanzania i nomineringen av slavrutten till världsarvslistan. Programmet har avslutats, och kommittén granskade dess slutrapport. Ett nytt Africa 2020 tar nu vid som ska hanteras av regionala institutioner och även inkludera naturarv.

Konventionens framtid

Det framtidsarbete som påbörjades 2008 på initiativ av Australien var föremål för en arbetsgrupp med flera undergrupper. Grupperna arbetade vidare med ett förslag till vision och handlingsplan, och inkluderade även insatser för att utveckla stöd och rutiner i nomineringsarbetet och kommitténs arbetsformer. Även arbetsgruppen om hållbar turism ingick.

De problem som nominerande stater stöter på i arbetet med att ta fram en nominering är många. Möjligheterna till stöd är begränsade och kunskap och erfarenhet saknas ofta. Ett expertmöte hölls i Thailand i april i frågan och kommittén beslöt i Brasilia att genom fallstudier pröva olika lösningar som bygger på ökat samarbete i nomineringsarbetet mellan statsparterna, världsarvcentret och de rådgivande organen Icomos och IUCN.

För att se över och komma med förslag på arbetsformer hålls ett expertmöte i Bahrein i december 2010. Mötet kommer bl a att diskutera möjligheten av att hålla två kommittémöten per år istället för ett årligt möte.

Inom ramen för framtidsfrågorna diskuterades även firandet av konventionens 40-årsjubileum 2012. "Heritage and Development" hade föreslagits som tema för jubileumsåret, vilket kommitténs ledamöter dock inte kunde enas om. Statsparterna och de rådgivande organen ska ges tillfälle att komma med förslag på tema. Jubileumsåret kommer att innehålla en rad evenemang och avslutas med ett möte som Japan erbjudit sig arrangera. Ett ytterligare förslag var att instifta ett nytt Unescoprpris för goda insatser för världsarvens förvaltning och utveckling, men inte heller kring detta enades kommittén. Beslutet blev att be Unescos generaldirektör göra en studie över olika möjligheter att uppmärksamma och sprida goda exempel och insatser med rapport till Unescos styrelse och världsarvskommittén 2011.

Förändringar i konventionens riktlinjer

Som ovan nämnt arbetade en grupp med förslag till ändringar i regelverket Operational Guidelines. Pga. mängden förslag och den begränsade tid gruppen hade att förfoga över kunde arbetet inte avslutas. Gruppen fortsätter därför sitt arbete till näste kommittémöte 2011. De frågor som hanteras rör bl a riktlinjer för transnationella serienomineringar, hållbar utveckling, historiska urbana landskap, vetenskaps- och teknikhistoriska världsarv, hållbar turism och tentativa listor.

Nästa kommittémöte

Nästa möte kommer att hållas i Bahrein 19 juni – 29 juni 2011. Till ordförande i kommittén valdes Bahreins kulturministern Mai bint Muhammad Al Khalifa. Rapporteur blir Ould Sidi Ali från Mali. Vice ordförande i kommittén och är Barbados, Kambodja, Estland, Sydafrika och Schweiz.